

ВПЛИВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ ВИШІВ

Єсьман І.В.

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди

На сучасному етапі модернізації системи вищої освіти в Україні одним з пріоритетних напрямків є забезпечення якості підготовки майбутніх учителів на рівні міжнародних вимог, відображених у Болонській декларації.

Враховуючи приєднання України до Болонського процесу, Європейський вектор розвитку нашої держави, ініціативи Міністерства освіти і науки України, висуваються нові вимоги до функціонування та розвитку органів студентського самоврядування у вищій школі на принципово нових демократичних засадах. Саме тому, одним із пріоритетних освітніх завдань сьогодні – є створення сприятливих умов для використання творчого потенціалу студентської молоді, допомога у визначенні й реалізації її інтересів, захоплень; пошук ефективних форм, методів і засобів формування управлінських якостей майбутніх учителів саме в системі студентського самоврядування.

Проблема студентського самоврядування завжди привертала увагу філософів, громадських діячів, педагогів у різні історичні періоди розвитку суспільства, починаючи свою історію з часів виникнення перших середньовічних університетів. Вже в ті часи найбільш здібні студенти залучалися до виконання окремих адміністративних функцій, а також до викладання у якості помічників професорів [5, с. 4-10]. Саме тому виші вважаються своєрідною моделлю громадянського суспільства і в цьому плані передували сучасному типу європейської цивілізації [4, с. 192-197].

Аналіз наукової літератури свідчить, що соціально-педагогічні особливості організації системи студентського самоврядування в освітньому просторі вищої школи досліджували В.Астахова, В.Базилевич, І.Бех, В.Бондар, О.Дубасенюк, О.Киричук, В.Кузь, Н.Ніколаєвський, В.Портних, І.Смирнов, М.Стельмахович, Т.Степура, В.Сластьонін, Л.Філінська, О.Якуба та ін.

У контексті нашого дослідження особливий інтерес викликають наукові розвідки сучасних вітчизняних учених: Л. Буєвої, І. Беха, О. Дубасенюка, І. Зязюна, А. Капської, В. Караковського, М. Красовицького, Т. Кириленко, В. Семиченко, С. Сисоєвої та ін., в яких розглядаються проблеми самореалізації студентської молоді тощо.

Так, у «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» самоврядування визначається, як «форма управління, за якого суспільство чи певна організація має право самостійно вирішувати питання внутрішнього керівництва» [1].

Самоврядування припускає автономне функціонування організаційної системи, управління справами в якій-небудь організації, колективі своїми власними силами, самостійне ухвалення рішень з внутрішніх проблем. За визначенням Ю. Панейко, «самоврядування є таким, що спирається на розпорядження закону децентралізованої державної адміністрації, що виконується локальними органами, які ієрархічно не підкоряються іншим органам і є самостійними у межах закону та загального правового порядку» [6, с. 127].

Під самоврядуванням деякі автори розуміють «автономне функціонування якої-небудь організованої системи (підсистеми), правильне ухвалення нею вирішень внутрішніх проблем, окремих питань; включення виконавців в процес вироблення рішень» [8, с.134].

Особливості самоврядування полягають в реалізації: прав і свобод людини та громадянина; практичного втілення самодіяльності, творчої енергії і відповідальності людей за місцем навчання, мешкання або роботи; можливостей регулювання суспільною життєдіяльністю.

Самоврядування з'явилося і розвивалося еволюційним шляхом за наявності відповідних на те передумов – економічних, соціальних, політичних і територіальних основ.

У юридичному значенні самоврядування може бути місцевим, національним і суспільним. Поняття «самоврядування» в своєму первинному

значенні розглядалося в єдності з поняттям «місцевий рівень», визначалося як «місцеве самоврядування» і не було пов'язане з практикою освітніх установ.

У Законі України «Про вищу освіту» зазначається, що «студентське самоврядування це право і можливість студентів (курсантів, крім курсантів-військовослужбовців) вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні вищим навчальним закладом» [3].

У рекомендаціях Міністерства освіти і науки України вищим навчальним закладам зазначено, що «студентське самоврядування є важливим чинником розвитку і модернізації суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації» [7, с. 4].

Студентське самоврядування – форма організації управління студентами різноманітною життєдіяльністю свого колективу на принципах свободи, рівноправності, безпосередньої участі в керівництві його справами [2, с. 880].

Отже, студентське самоврядування – це форма самоорганізації студентів, механізм представництва й відстоювання своїх прав, можливість самореалізації студентської молоді.

Підкреслимо, що потреба в студентському самоврядуванні виникла за необхідності оволодіння студентами основ самоорганізації, вивчення законів, прав і обов'язків громадян. Згодом самоврядування почали пов'язувати з вирішенням завдань дисциплінарного впливу на студентів, етичного формування особистості, а також диференційованого виховання молоді, що належить до різних соціальних груп і класів суспільства.

Зміст студентського самоврядування визначається його конкретними завданнями, тому може бути спрямованим:

– на організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів; дозвілля, що розвиває здібності, нахили людини, дає можливість спілкування, самовизначення (гуртки, шкільні театри, музеї, клубні об'єднання та ін.);

– на участь у волонтерських проектах (допомога ветеранам праці, інвалідам, постраждалим із зони проведення АТО, шевство над Будинками дитини та ін.);

– на участь у природоохоронній роботі, в громадських організаціях молоді;

– на створення студентських соціологічних гуртків (проведення анкетування студентів, викладачів, аналіз результатів, підготовка висновків щодо удосконалення освітнього процесу в групах, на факультетах, у вишах) [2, с. 881].

Успішність студентського самоврядування визначається: умовами діяльності студентського самоврядування, традиціями, накопиченим досвідом, інтересами студентів; діяльнісним підходом в організації і проведенні конкретної роботи; формуванням у студентів потреби в самоуправлінні, позитивного ставлення до нього. Адміністрація вишу може гарантувати створення умов для студентського самоврядування, але впроваджувати його можуть лише самі студенти, тобто участь студентів у студентському самоврядуванні має будуватися на принципі добровільності, врахування і забезпечення їх інтересів. Студентське самоврядування повинно раціонально поєднуватися з повноваженнями адміністрації вишу на демократичних основах, що вимагає роз'яснення деканам, їх заступникам, завідувачам кафедр, керівникам клубів та ін. Студентське самоврядування сприяє формуванню професійно-значущих якостей особистості, що вимагає моделювання умов, де майбутній спеціаліст має можливість набувати необхідні знання, уміння, навички професійної діяльності; забезпечувати творчий підхід до організації студентського самоврядування, вносити зміни у структуру, зміст, форми його діяльності залежно від особливостей часу та освітнього закладу, реальних можливостей певного контингенту студентів. [2, с. 881].

Отже, ефективне функціонування системи студентського самоврядування сприятиме не тільки оптимізації освітнього процесу у вищій школі, але й формуванню основ управлінської та комунікативної культури студентської молоді, її політичній соціалізації, науково-дослідницькій роботі студентів,

розвитку волонтерського руху, міжнародній співпраці та мобільності студентів; подальшій інтеграції національної системи освіти України у європейський культурно-освітній простір.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. на CD) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
2. Енциклопедія освіти / Ред.: В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page3>> – Загол. з екрану. – Мова українська.
4. Кін О. М. Передумови розвитку ідей студентського самоврядування в історії вітчизняної освіти / О. М. Кін // Вісник Севастопольського національного технічного університету : зб. наук. пр. Вип. 124/2011. Серія: Педагогіка. – Севастополь, 2011. – С. 192–197.
5. Курило В. С., Савченко С. В. Проблеми студентського самоврядування у вимірі соціальної педагогіки / Курило В.С., Савченко С.В. // Соціальна педагогіка : теорія та практика. – 2005. – № 4. – С. 4–10.
6. Панейко Ю. Теоретические основы самоуправления / Ю. Панейко. – Мюнхен, 1963. – 354 с.
7. Студентське самоврядування як невід’ємна складова демократизації вищої школи / Уклад.: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, К. М. Левківський, В. І. Даниленко; відп. ред. М. Ф. Степко. – К. : Освіта України, 2005. – 49 с.
8. Шилова В.С. Гражданское воспитание студентов : учебно-метод. Пособие / В.С. Шилова. – Белгород : Вид-во БЕЛГУ, 2003. – 192 с.